

Socialdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Ökad trygghet och bättre ekonomiska villkor för personer med aktivitetsersättning som vill försöka arbeta eller studera

LO har givits möjlighet att yttra sig över departementspromemorian *Ökad trygghet och bättre ekonomiska villkor för personer med aktivitetsersättning som vill försöka arbeta eller studera* och vill ge följande synpunkter.

Sammanfattning

- LO är positiv till förslaget om att det ska vara möjligt att låta aktivitetsersättning vara vilande för att prova arbete eller studier under längre tid än ersättningen är beviljad.
- LO anser att det inte är tillräckligt att enbart satsa på individuella ekonomiska incitament. Det krävs betydande satsningar på en aktiv arbetsmarknadspolitik i form av bland annat fler subventionerade anställningar med bättre villkor, förbättrade möjligheter att höja den försäkrades utbildningsnivå och förstärkta förmedlingsinsatser.
- Regeländringen och andra reformer för att öka möjligheterna för personer med aktivitetsersättning att pröva arbete eller studier bör utvärderas ur ett könsperspektiv.

Vilande ersättning för längre tid än ersättningen är beviljad

LO anser att flera av de förslag som Socialdepartementets arbetsgrupp presenterar är steg i rätt riktning för att skapa möjligheter för personer med aktivitetsersättning att kunna pröva ett arbete eller utbilda sig utan att riskera att bli av med sin ersättning. Redan i dag finns möjligheten att låta aktivitetsersättningen vila för perioder av arbete och studier, men dessa möjligheter utnyttjas inte i den omfattning som skulle kunna vara möjligt.

LO stödjer förslaget om att förlänga perioden då det är möjligt att låta sin aktivitetsersättning vara vilande under det att man prövar att arbeta eller studerar till två år, oavsett längden på den ursprungligt beslutade ersättningsperioden. Det har varit ett problem att aktivitetsersättningen kunnat vara vilande endast så länge som personen är beviljad ersättning.

Eftersom aktivitetsersättningen är tidsbegränsad till tre år och det av förklarliga anledningar kan dröja ett tag in i ersättningsperioden innan den försäkrade kan och vill söka sig till arbete eller studier har det för flertalet personer inte varit möjligt att utnyttja den maximala vilandeperioden på två år.

Med de nuvarande reglerna har det även funnits risk att den försäkrade vid en ny bedömning av rätten till aktivitetsersättning efter en period av arbete eller studier anses ha arbetsförmåga och därmed inte kvalificerar sig till aktivitetsersättning i samma utsträckning som tidigare. Med möjligheten att låta ersättningen vara vilande under en längre period hoppas socialdepartementet att fler ska våga och vilja prova att studera eller arbeta. LO anser att det är positivt att arbetsgruppen tagit fasta på att det krävs extra satsningar på trygga villkor för grupper som står längre bort från arbetsmarknaden än andra.

Det krävs betydande satsningar för att skapa plats på arbetsmarknaden

Däremot anser LO att det inte är tillräckligt att ensidigt förändra de ekonomiska incitamenten för den enskilde. Risken finns att regeländringen blir ett slag i luften. För att skapa vägar tillbaka till arbete för dessa krävs betydande satsningar på att skapa plats på arbetsmarknaden.

Socialdepartementets arbetsgrupp pekar själva på att det saknas ”tillräckligt trygga former” för att pröva på arbete. Man utvecklar dock inte närmare hur sådana förutsättningar ser ut eller vilka satsningar som krävs för att göra arbetsgivare mer benägna att anställa personer med aktivitetsersättning.

LO anser att den aktiva arbetsmarknadspolitiken för grupper som står långt från arbetsmarknaden måste förstärkas betydligt. Det inbegriper såväl satsningar på utbildning som åtgärder som höjer arbetsgivares benägenhet att anställa personer med funktionsnedsättningar som medför nedsatt arbetsförmåga. LO ställer i kongressrapporten *Full sysselsättning* ett antal krav för att göra arbetsmarknaden tillgänglig för fler:

För det första krävs generösa satsningar på att alla som behöver kan komplettera grundskole- eller gymnasieutbildning. Studiefinansiering bör vara generös och formerna för utbildningssatsningen möjlig att anpassa efter individens behov.

För det andra krävs att antalet subventionerade anställningar, permanenta och tillfälliga, ökar kraftigt. Subventionsnivån i lönebidragsliknande anställningar ska medge att anställningar i normala lönelägen kan subventioneras, vilket skulle innebära att betydligt större del av arbetsmarknaden kan öppnas upp för subventionerad sysselsättning jämfört med idag.

För det tredje krävs förstärkta förmedlingsinsatser för personer med svag förankring på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen bör få förbättrade möjligheter att aktivt och i nära samarbete följa den enskilda personen och hjälpa till att hitta möjliga arbetsgivare. Det bör finnas möjlighet till enskilt stöd med rehabilitering och arbetsträning från Arbetsförmedlingen även efter att personen med aktivitetsersättning funnit en anställning. En variant på ett sådant personligt stöttande system är det *Supported Employment*-system (SE) som använts runt om i Europa med goda resultat.¹ I Sverige har SE legat till grund för den så kallade SIUS-verksamheten (särskilt introduktions och uppföljningsstöd) som etablerades på Arbetsförmedlingen under 1990-talet. LO anser att det med denna typ av modell som förebild bör utredas hur förmedlingsinsatserna kan utvecklas för personer med aktivitetsersättning.

LO anser även att systemen med praktik på arbetsplatser är ett viktigt inslag i en aktiv arbetsmarknadspolitik för personer med svag förankring på arbetsmarknaden och måste utvecklas. LO har föreslagit att varje deltagare i arbetspraktik bör ha en särskild handledare på arbetsplatsen och att denna ska kompenseras med en handledarpeng motsvarande 5 timmar per vecka.

Konsekvensanalys ur ett könsperspektiv

Slutligen anser LO att konsekvenserna av regelförändringen och andra åtgärder för att skapa plats på arbetsmarknaden bör följas upp och analyseras ur ett könsperspektiv. Finns det skillnader mellan i vilken utsträckning män och kvinnor använder sig av möjligheten till vilande ersättning? Går det att se inlåsnings effekter i försäkringsformen som skiljer sig åt i omfattning mellan kvinnor och män? Krävs det särskilda åtgärder eller regelförändringar för att skapa lika förutsättningar för män och kvinnor att etablera sig på arbetsmarknaden utifrån de förutsättningar som är möjliga.

Landsorganisationen i Sverige
Stockholm som ovan

Karl-Petter Thorwaldsson

Joa Bergold

¹ Funkautredningen, *Sänkta trösklar, högt i tak*, SOU 2012:31